

“OYUNCU ŞAİR” SUNAY AKIN VE OYUNCAKLARA YENİLEN DÜNYA

“Player Poet” Sunay Akın and the Defeated World by the Toys”

Yrd. Doç. Dr. Eylem SALTİK*

ÖZ

“Şair, yazar, araştırmacı, hikâye anlatıcısı” gibi sıfatlarla tanınan Sunay Akın’ın eserlerinin-şiir ya da düzyazı- ortak paydasında “...Şiir cumhuriyetinin cumhurbaşkanı olmadım ama, zaten benim derdim “umurbaşkanı” olmaktı.” diyen şairin “sorumlu kimliğini” yansıtan pek çok unsur bulunmaktadır. Çocuk, oyun, oyuncak, insan, yaşam, geçmiş, savaş, barış bunların başlıcalarıdır. Sunay Akın bu temaların hemen hepsini kültürümüzün bir parçası olan “çocuk ve çocuğa aitlikler”le işlemiş ve bu sayede kültürel unsurların devamlılığına katkı sağlamıştır. Akın’a göre, “oyuncak” “hayat”ın sembolüdür ve duyarlı şair bu sembolü kullanarak gereken iletiyi okuyucuya en etkili şekilde ulaştırabilir. Şiirlerinde ve denemelerinde hayata dair hemen her şeyi hikâye anlatıcısı kimliğinde büyük bir duyarlılık ve heyecan ile anlatan şair/yazar, eserlerinde bu yüzden oyun ve oyuncaklara çokça yer vermiştir. Onun amacı, bu kültürel değerlerin işlevlerinden hareketle dünyayı yaşanabilecek bir mekâna dönüştürmektir. Bu makalenin amacı, şairin dünyası ile çocuğun dünyasının kültürümüzün hangi ortak paydasında bulunduğu, nasıl bir yaşam yarattığını ve bunun kültürün taşınabilirliğindeki rolünü ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler

Şiir, ileti, oyun, oyuncak

ABSTRACT

In the works of Sunay Akın, who is known as a poet, researcher, and story teller, there are plenty of elements reflecting the ‘responsible identity’ of a poet-who says “I couldn’t be the president of the poem republic but my bother was to be able to be ‘the caring president’-such as children, game, toy, human, life, past, war and peace are primaries of this. Sunay Akın has worked on these themes with the concept of ‘children and their belongings’ by this means he has provided to make the culturel elements continue. According to Akın, ‘toy’ is the symbol of ‘life’ and only a sensible poet can convey the necessary message to his readers by using this symbol. Only the poet/writer touching on everything about life in an excited and sensible way can mention about ‘children and toys’ in his works and articles. His aim is to convert the world into a place which is worth for living. Aim of this article, to present where the poet’s world and children’s world come together in our culture, what kind of a life it creates, and it also aims to present the role in this culturel transposability.

Key Words

Poetry, message, game, toy

*“Oynar gibi yaşamalı; oyunlar oynamalı,
şarkı söylemeli, dansetmeli, böylece
Tanrıların gönlü alınmış olur ve insan
kendini düşmanlarına karşı savunur,
yarışma kazanır.”*

Platon

Giriş:

Oyun kavramının Türk Dil Kurumu’nun hazırlamış olduğu Türkçe Sözlük’te on adet karşılığı bulunmaktadır. “Vakit geçirmeye yarayan,

belli kuralları olan eğlence, şaşkınlık uyandırıcı hüner, müzik eşliğinde yapılan hareketlerin tümü, bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek için yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma” (Türkçe Sözlük, 2005:1526) bunlardan bazılarıdır. Bu kavramının insan hayatına ne zaman dâhil olduğu konusundaki bilgiler İ.Ö.sine kadar uzanır. Çünkü oyun insanlık ve uygarlık tarihiyle birlikte var olagelmıştır.

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, esaltik77@hotmail.com

Johan Huizinga'ya göre oyun uygarlığın ortaya çıkış sebebidir.

“Aydınlanma çağının saf iyimserliği içinde hayal edildiği kadar akıllı olmadığımız sonunda ortaya çıkınca Homo sapiens adının türümüze eskiden sanıldığından daha az uygun olduğu açıkça belli oldu ve bu ilk tanıma bir de Homo faber'in eklenmesinin uygun olacağına inanıldı. Oysa bu ikinci terim bizi tanımlamaya çok az uygundu; çünkü faber birçok hayvanı niteleyebilir. Ve imal etme konusunda doğru olan, oyun oynama konusunda da doğrudur: birçok hayvan oyun oynar. Buna karşılık Homo ludens, yani “oyun oynayan insan” terimi bana, imal etmek kadar esaslı bir işlevi ifade ediyormuş ve buna bağlı olarak da Homo faber teriminin yanında yer almayı hak ediyormuş gibi gelmektedir...İnsan uygarlığının, oyun olarak, oyun içinde ortaya çıktığı ve geliştiği şeklindeki kanaatim çok eskilerden başlayarak, yavaş yavaş güçlendi” (Huizinga, 1995:13-14).

Huizinga'nın bu yargısına göre oyun; kültürü var eden, kültürün temelinde var olan, olgulardan biridir. Bu olgu, insanoğlu dünya sahnesine çıktığından bu yana insanın başlıca dürtülerinden biri olarak varlık göstermiştir. İnsanlar,

“...yaşam sevinci fazlalığından kurtulmak, taklit yeteneğini sergilemek, gevşeme ihtiyacını tatmin etmek, hayatın talep edeceği ciddi faaliyetlere hazırlık antrenmanı yapmak, benliğine sahip çıkmak” (Huizinga, 1995:17-18) için oyun oynamışlardır. Ayrıca *“...hem egemenlik kurma arzusu, hem de yarışma ihtiyacı içinde bir şey yapabilmeye veya bir şeyi belirlemeye yönelik yatkınlık”* da oyuna ilgiye neden olmuştur. Huizinga'ya göre bütün bu

görüşlerde bir tek ortak nokta vardır: *“Oyunun, oyun olmayan başka bir şey karşısında ortaya çıktığı ve bazı biyolojik beklentilere cevap verdiği varsayımı”* (Huizinga, 1995:78).

Sunay Akın şiirinin başlıca kaynaklarından biri olan “oyun”un “oyun olmayan” amacı, çocuk gerçekliği üzerine kurulu yeni bir dünya yaratmaktır. Bu amaç, oyunun doğasından pek uzak değildir. Huizinga'ya göre oyunun temel özelliklerinden biri serbestliği, özgürlüğüdür. *“Oyun serbesttir, oyun özgürlüktür... Oyun “gündelik” ve “asıl” hayat değildir. Oyun bu hayattan kaçarak, kendine özgü eğilimleri olan geçici bir faaliyet alanına girme bahanesi sunmaktadır.”* (Huizinga, 1995:25)

Sunay Akın da şiirlerinde “gerçek”i oyunun “özgür olma” özelliği ile yeniden yarattığının bilincindedir. O, “çocukluk”u “hayatın kendisi”, şiiri de “serüven” olarak kabul etmiş ve bu serüveni çocuğa aitliklerle anlatmaya çalışmıştır. Bu yolculukta onun yol arkadaşları “oyun” ve “oyuncaklar”dır.

Çocuğun dünyasını şekillendiren “oyun” ve “oyuncaklar”, Sunay Akın şiirinin de önemli varlık sebepleridir. O, hayat algısını bu kaynakları kullanarak okuyucusuyla paylaşmıştır. Çocuk ve dünyası hemen tüm iletilerinin merkezindedir. Sunay Akın kaleminde çocuğun ve çocukça bakış açısının belirleyici olmasının iki ana nedeni vardır: Bunlardan ilki, şairliğin de belirtisi olan dünyayı farklı bir gözle algılayabilme becerisi, ikincisi ise çocuğun hayal dünyasının sınırsızlığına inanması ve bu sınırsızlığı kullanmaktan vazgeçmemesidir.

Sunay Akın şiirinde iyi ya da kötü, oyun ve oyuncakların arasında gizlidir. Şair, insan ile ilgili vermek istediği

her türlü iletiyi, tema ne olursa olsun çocuğun dünyasını esas alarak ulaştırmayı amaç edinmiştir. Ona göre; çocuğun dünyasındaki yalınlık, doğruluk ve saflığın tek mekânı *“fazlalıklardan kurtulmuş söz”* olarak tanımladığı şiiirdir. Bu iki “öz”, “evrensel ve toplumsal olaylardan sorumlu” şairin en verimli malzemesidir. *“İnsan çocuktur, gerisi kirlenme..”*(E Aylık Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, Şubat, 2004: 11) düşüncesinde olan Sunay Akın; çocuğun temiz, saf, yalansız dünyasını şiiirleriyle yansıtmaya ve kirlenmenin önüne geçmeye çalışmıştır. Onun tek amacı, çocuğu/çocukluğu hatırlatarak gerçek dünyadan uzaklaşmaktır. Bu yüzden onun şiiirlerinde çocuğun dünyasının genel özelliklerini, oyunun ve oyuncağın biyolojik ve sosyolojik işlevlerini bulmak mümkündür.

Çocuğun dünyası:

Sunay Akın şiiirlerinin kahramanı çocuktur. Çünkü şair, yaşamın gerçeklerini başkalaştırmak için genellikle çocuğu ve onun hayallerle örölmüş yalın dünyasını kullanmıştır. Onun gerçekleri yansıtan şiiirinin mimarı çocukça bakışı ve çocuk kimliğidir. Akın, bu yaklaşımını,

(...)

avuçlarımdan tutan

iki çocukla çiviliyim yaşama

(...)

(62 T., *Yüz Havlusu*, s.27)

dizeleriyle ilan etmiştir. Onun için çocukluk, yaşamını ve şiiirini besleyen önemli bir dönemdir. Çünkü bu dönem yaşanmışlıkları yoğun, özgür bir dünyaya sahiptir.

(...)

Bilemezsiniz yüreğime neler olduğunu

(...)

(K.S., *Kedi Kırıkları*, s.5)

dizesi çocukluk döneminin bu özelliğine gönderme yapan duygusal bir seslenmedir. Bu seslenme aracılığıyla çocuk ve yetişkin arasındaki mesafeyi hatırlatan Sunay Akın, yetişkin okuyucusunun yüreğini çocuğun sınırsız dünyasıyla etkilemeye çalışmıştır. Çocuk kendi evreni içinde öyle şeyler yaşar ve hayal eder ki bunun izahı mümkün değildir. Tek bilinen şey, bu hayallerin yetişkin dünyasını mutlu ettiği/edeceğidir. Sunay Akın bu yönüyle çocuğa güvenmektedir.

Çocuğun dünyasının sınırlarını belirledikten sonra bu dünyayı meydana getiren temel özelliklere yer veren şair; bu noktada öncelikle, yetişkin dünyası ile çocuk dünyasının farklılığını anlatmaya çalışmıştır. Çünkü temel fark olan *gerçek X hayal* zıtlığı her iki dünyanın diğer özelliklerinin de belirleyicisidir.

(...)

Ters düşmesin diye

yaşamın gerçeklerine

şair olmasını istemez çocuğun

kitabı yalnızca

başucunda masal okumak için

eline alan bir anne

(...)

(Ç.K., *Zürafa*, s.43)

Sunay Akın, *Çorap Kaçığı* isimli kitabında yer alan “Zürafa” şiiirinde gerçek ile hayal tezathğını kaleme almıştır. “Gerçek ile hayal zıtlığı”nın yetişkinler tarafından ayırt edilememesi ve bunun insan iradesinde yarattığı çatışma bu şiiirin dikkat çekici dizelerini oluşturmuştur. Şiiirde anne “gerçek”in; çocuk, şair ve masal “hayal”in temsilcileridir. Annenin tek isteği çocuğunun hayal dünyasına dalarak gerçeklerden uzaklaşmasını önlemektir. Bunun için çocuğunu şair

olma hevesinden vazgeçirmek isteyen annenin önlem için bulduğu tek yol, çocuğa uyuması için masal okumaktır. Şiirin en keskin tezadı, burada ortaya çıkar. Anne, masal aracılığıyla yaşamın gerçeklerine yaklaştırmak istediği çocuğu aslında hayalî olana itmektedir. Artık çocuk kendi yarattığı hayalî dünyanın içindedir. Şiirde masal, şair ve çocuk hayalin galibiyetini yaşayan kahramanlardır âdetâ.

Sunay Akın, çocuk dünyasının sınırlarını ve yaratılış sebebi olarak hayali anlattıktan sonra çocuğun varlık sebebini açıklar. Şairin amacı, yaşam-insan ilişkisini çocuğun var oluşuyla ilişkilendirmektir. O, bu amaçla öncelikle maki ile Akdeniz arasındaki coğrafi ilişkiyi akla getirmiş, maki bitkisinin kısa olmasının nedenini deniz ile dağların ayrılmazlığı olarak değiştirmiştir. Bu coğrafi özellik yaşam ile çocuk arasında da vardır. Hayat, çocuğun fizyolojik ve psikolojik varlığıyla şekillenen bir olgudur.

*Bir an önce görülsün
diye Akdeniz
toroslar'da ağaçlar
hep çocuk
kalır
(M.,Maki, s.9)*

Yaşanan dünyada dostluk ile düşmanlık, güzel ile çirkin, iyi ile kötü bir aradadır. Bu tezadın savaşında kazananın hep olumlu hâller olması istenir. Şaire göre, bu sonucun kahramanı bellidir: çocuk. Çocuk, küçücük bedeninin arkasında kocaman, sınırsız ve güzel bir dünyaya sahip birey olarak vardır. Şair bu bakış açısıyla coğrafi bir görüntüyü çocuk ile imleyerek anlatmaya çalışmıştır.

Çocuğun yaşadığı/arzuladığı dün-

yanın en önemli özelliklerinden biri “renkli”liği, diğeri ise “huzurlu” olmasıdır. Sunay Akın, bu dünyayı oyun ve oyuncaklar yardımıyla kurmaya çalışır.

*(...)
Göremezsiniz çocukluğumun
siyah beyaz fotoğraflarında
komşuların verdiği
atık yünlerden
annemin ördüğü kazağın
renkliliğini*

*(...)
(62 T., Semaver Külü, s.13)*

Çocuk, şartlar ne olursa olsun hayatın güzelliklerini yaşar. Yoksulluk içinde, zor koşullarda, siyah-beyaz tezadının siyahlığında yaşayan çocuk bile mutlu olmayı başarır. Çünkü hayat onun görebildiğinden ibarettir. Şiirde geçen “siyah-beyaz fotoğraflar” gerçek hayatın, “renkli kazak” ise çocuğun yaşadığı dünyanın imgesidir. Yetişkinler siyah-beyaz dünyanın, çocuklar ise renkli dünyanın yaşayanları olarak farklı algılara sahiptir. Çocuk için hayat renkliliğin serüvenidir.

Çocuğun bu serüveni aynı zamanda Sunay Akın şiirinin serüvenidir. “Benim aslında bütün var oluşum kendi serüvencilik duygumdur. Ben o serüvenlerimin, kendi imge dünyamın içinde bir yolculuk yapıyorum.”(http://keremoz.blogcu.com/Sunay-akin) cümleleriyle bu yolculuğun başlangıç noktasını çocuk dünyası, varış dünyasının ise imge dünyası olduğunu açıklamıştır. Sunay Akın’ın bu bakış açısıyla yaratmaya çalıştığı dünyanın özelliklerini çocuğun dünyasındaki değerler belirlemiştir. Renkler, gülümseme, dostluk, barış, karşılıksız sevgi, oyun ve oyuncaklar bu dünyanın tek gerçekleridir.

(...)
 Açık pencereden
 içeri giren güvercin
 telaş içinde sökerken iplikleri
 omzunda dikili yıldızlar
 sevinçle bakar gökyüzüne
 generalimin askıda
 unuttuğu ceketinin
 (...)
 (K.S., *Generalim*, s.50)

Sunay Akın'ın çocuğun barış ve dostluk üzerine kurulu dünyasını yetişkin dünyasına taşıdığı bu dizeler, okuyucunun zihninde düşünsel bir resim oluşturmaktadır. Bu karede canlandırılan sahnenin tek amacı savaşı sonlandırmaktır. Şair, bunun için gerçek sembollerden faydalanır. Komutan ve üniforma, savaşın; güvercin ise barışın sembolü olarak karşı karşıya gelir. Generalin ceketini asmasını fırsat bilen güvercin, ceketteki savaş imleyen yıldızları sökerek savaşı sonlandırmayı başarır. Artık ceket sivil, yıldızlar özgür ve dünya barış içindedir. Yenilen yetişkin, yenen çocuk gerçekliğidir.

Oyunlar:

Akın'a göre, şiir "gelenek"tir. O her ne kadar şiirini "kendi cumhuriyeti" olarak somutlaştırırsa da, hangi gelenekten beslendiğini de her zaman vurgulamıştır. Sunay Akın şiirinin içeriğinin kaynağında geleneksel oyunlar vardır. "*Çocukluk hayatın kendisidir.*" (E Aylık Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, Şubat, 2004: 11) diyen şair, hayatı anlattığı şiirlerinde bu kaynaklara yer vererek onları unutulmaktan kurtarmıştır. Okuyucuya, çocukluğundaki oyun ve oyuncakların dünyası ile yaşamakta olduğu dünyayı bir arada algılayabilme fırsatı sunan bu şiirler, istenmeyen gerçeklerin ümide dönüşebileceğini de göstermiştir.

(...)
 Yarısını tuttum
 çocuk doktoru
 olmamı isteyen anneme
 hasta yatağında verdiğim sözün
 doktor olamadım ama
 çocuk kaldım
 (...)
 (K.S., *Tik...Tak...*, s.15)

Sunay Akın'ın bu dizeleri şairin hayatıyla neredeyse örtüşür. Çocuk kalmayı başaran, ömrünü çocukluğunun hayallerini gerçekleştirerek sürdürmeye devam eden şair; oyunların, oyuncakların, şiirlerin, şairlerin, tarihi şahsiyet ve mekânların vb. gerçek hikâyelerini çocukluğunun "tik"i olan farklı düşünebilme yeteneğini de kullanarak karanlıktan kurtarır. Yetişkin Sunay Akın bu sayede çocuk ruhandan ve çocukça bakış açısından hiç uzak kalmaz.

"*Hayal gücüm çok kuvvetli idi. Sanırım, çocukluğumda okuduğum ansiklopedilerin hayal gücümün gelişmesinde katkısı büyük... Annem, her hafta sonu en güzel elbiselerimizi giydirir -bu arada kendisi de makyajını yapar, süslenir- ve bizi ansiklopedi almaya götürürdü... Milliyet Yayınları'nın mavi ciltli kitaplarına oyuncaklar da eşlik ederdi. Eve geldiğimizde annem derdi ki: "çocuklar önce okuyun, sonra da okuduklarınızı oyunlaştırın. Bakalım nasıl oyunlar bulacaksınız?"*(E Aylık Kültür Sanat Edebiyat Dergisi, Şubat, 2004: 9).

Sunay Akın'ın, oyun ve oyuncaklarla geçen çocukluk yıllarının izleri şimdi şiirlerindedir. Onun şiirinde karşımıza çıkan geleneksel oyunlar top oynunu, futbol, saklambaç, askerçilik, gazoz kapağı, kart oyunu, gemi kaptanlığı, ayna tutmak, kurbağalarla oynamak, trabzandan kaymaktır.

Akın'ın şiirlerinde bu oyunlara yer verme sebebi çocukluğundan kalan yapıcı izlerdir. Diğer bir nedeni ise; daha önce de ifade edildiği gibi, şairin oyunlar aracılığıyla yaşanılır bir dünya yaratmak istemesidir. Hayata çocuğun penceresinden bakmaktan hiç vazgeçmeyen şair, arzuladığı dünyayı bu oyunları ve dilin imkânlarını kullanarak var etmeyi başarmıştır.

*Top oynayan arkadaşlarını
minareden gördüğü
için acelecidir
ezan okuyan
çocuğun sesi
(A.A., Minare, s.14)*

Sunay Akın'ın "Minare" isimli bu şiiri, çocuğun dünyasında oyunun yerini ve önemini vurgulamaktadır. Her insan, içinde bulunduğu yaş döneminin zorunlu çerçevesi dâhilinde yaşar. Sınırlarını çocuğun belirlediği çocukluk dönemi (2-11(kız)/13(erkek) yaş arası) çocuk-oyun ilişkisinin en yoğun yaşandığı dönemdir. Sunay Akın bu şiirinde çocuk-oyun ayrılmazlığını hatırlatır. Oyun çağındaki çocuğun tek zorunluluğu oyun oynamaktır. Kendisine yüklenen başka sorumluluklar onu oyundan alıkoyamaz. O, çocukluğunun en tipik var oluş nedeni olan oyunu her koşulda oynayacaktır. Bu yüzyıllardır değişmeyen bir durumdur.

"Çocuklar çok eskiden beri oynaya gelmişlerdir. Yüzlerce başka uygarlıkta olduğu gibi, eski Çin, Mısır ve Babil örenlerinde de oyuncaklar bulunmuştur(Gardiner, 1977). Bir zamanlar birçoklarınca günah olduğu, kimilerince de zaman kaybı olduğu düşünülen çocuk oyunları bugün toplumsal gelişimin ve kişilik gelişiminin -yaşamsal değilse bile- önemli bir yönü olarak düşünülmektedir. Gerçekten

Bruner(1975), "Oyun çocuğun temel işidir" demektedir."(Gander, Gardiner, 2004: 315)

Sunay Akın, Gander ve Gardiner'in bu tespitine katıldığını şiiriyle ortaya koymuştur. Oyun çağındaki çocuk kendisine yüklenen sorumluluğun bilincine varamaz. Çünkü onun asıl işi "oyun"dur.

Yeni dünyanın ilk şartı, her çocuğun hayatında oyunun mutlak varlığıdır. Sunay Akın, olmazsa olmaz bu şartı ilan ederken top oyununu seçmiştir. Bu seçim rastgele olmasa gerektir. Çünkü çocuk oyunları içinde top oyunu, en yaygın oynanan oyunlardan biridir. Cinsiyet ne olursa olsun, bütün çocukların top ile oynadıkları çeşitli oyunlar vardır.

Sunay Akın, top ile oynanan oyunlardan futbolu da şiirinde kaynak olarak kullanmıştır. Futbol, "...iki takım arasında oynanan her oyuncunun takımına karşı sorumlu olduğu, oyuncularının bireysel başarılarının takımın başarısını oluşturduğu"(Özdemir, 2006a:119, Özdemir, 2006a:156) oyunlar arasında yer alır. Elbette "Kaleci" isimli şiirde şairin amacı futbol oyunun kurallarını hatırlatmak değildir. O, oyun içindeki ahlaki davranışa dikkat çekerek yaratacağı dünyada insan ilişkilerinin güven duygusu ve sadakat üzerine kurulu olacağını haber vermektedir. Çocukların oyunlarında var olan hilesiz tutum, yetişkinlerin hayatında da olacak ve böylece şairin hayal ettiği mükemmel yaşam başlayacaktır.

*Futbol sahasının
en güvenilir oyuncusudur
görülmemiştir çünkü
doksan dakika boyunca
arkadaşlarına hiçbir kalecinin
sırtını döndüğü
(Ç.K., Kaleci,s.52)*

Sunay Akın'ın hayalindeki mükemmel yaşamın bir şartı da dostluktur. O, dostluğun önemini yine çocuklara çıkarsız ve karşılıksız dostluklar sunan oyunlar aracılığıyla anlatmaya çalışmıştır. Gazoz kapağı oyunu bunlardan biridir.

(...)

*Gazoz kapağı karşılığında
aile çay bahçelerinin
suskun masaları arasından
kolayca kurduğun dostluklarda
nasıl da anlatırdın hiç görmediğin
trapezcileri...*

(K.S., Trapezci, s.16)

Gazoz kapağı oyunu *ütmeli/utmalı oyunlar* sınıfında yer alan bir oyundur. Bu sınıftaki oyunların özelliği "... ellerin becerisini, nişan alma yeteneğini"(Boratav, 1973: 294) istemesidir. En az iki kişi ile oynanan gazoz kapağı oyununda "*nişan alma becerisini kullanarak en çok kapak toplayan oyuncu birinci olur*" (Çolak,2009: 204). Hemen her oyun gibi bu oyun da, çocukların paylaşımlarına sahne olur. Her ne kadar rekabet olsa da, çocukların oyunda kapak paylaştığı görülür. Bu da aralarındaki dostluk bağı kuvvetlendirir. Sunay Akın "Trapezci" şiirinde oyunun bu kazancını canlandırmıştır. *Gazoz kapağı* dostluk kurma aracı, gazoz kapaklarının en çok bulunduğu *aile çay bahçeleri* oyunun ve dostlukların mekânıdır.

Şairin oyun ve şiir bileşkesiyle vermeye çalıştığı iletilerden biri de, insanların barış içinde yaşaması gereğidir. Sunay Akın'ın şiir poetikasını belirleyen ana izleklerden biri *savaş X barış* zıtlığı üzerine kuruludur. O, ülkeler arasındaki savaştan insanın yalnızlıkla savaşına kadar pek çok savaş hâlini şiirlerine konu etmiş ve bu

hâlin olumsuzlayıcı için çözüm yolları önermiştir. Bu çözümlerden çoğu yine çocuğun dünyasındaki aitliklere dayanmaktadır.

*Aslında ben daha güzel ölürdüm
arka bahçede askercilik oynarken
tahta tüfeğimle toprağa uzanır
annemin sesiyle doğrulurdum he-*

men

-Çabuk kalk üstün kirlenecek hınzır!

(...)

(M., Cephede., 54)

Dünya üzerinde savaşların sona ermesinin tek yolu, çocuğun dünyasını terk etmemektir. Çünkü bu dünyada her şey daha "güzel ve kolay"dır. Savaş korkutmaz; çünkü arka bahçedir. Silah güzeldir; çünkü tahtadandır. En önemlisi ölüm kolaydır; çünkü yeniden dirilmek mümkündür. Savaşın tek kötü sonucu "kirlenen kıyafetler"dir. Sunay Akın, "...cumhuriyet devriyle değil, Osmanlı İmparatorluğu devriyle..."(Özdemir,2006a: 342) çocuğun hayatına giren askerlikle ilgili geleneksel oyundan hareketle kaleme aldığı bu şiiri

(...)

*Yerdeyim yine bak anneciğim
n'olur kızma adımı çağır*

dizeleriyle tamamlayarak cephe-deki askerin çocukluğuna, çocukluğunun mutlu, dostça dünyasına dönme arzusunun dile getirmiştir. Şiirde gerçek sahne ile şairin hayalinde canlandırdığı, olmasını istediği sahne yan yanadır. Gerçek sahnede savaş ve asker, hayalî sahnede ise oyun ve çocuk vardır. Bu savaşın/oyunun galibi yine çocuk/çocukluktur.

Sunay Akın; bazı şiirlerinde sadece oyunun işlevlerine değil, oyunun doğasında var olan oyun ku-

rallarına da yer vermiştir. “Oyun kuralları, oyunda kullanılacak oyun taktiği, oyun araçları, oyun süresi, oyun sahası, oyuncu sayısı gibi yapısal öğelerin sınırlanmasıdır. Oyuncular bu sınırlamalara uydıkları sürece oyun oynayabilirler. Oyuncu oyunun kurallarını çiğneyerek oyunu kazanamaz”(Özdemir, 2006a: 231).

(...)

Bozdun saklambaç oyununu ama bana gizlendiğim yerden çık demeyi unuttun

(...)

Saklambaç oyunu; *saklama, saklanma, oranlama* oyunları içinde yer alan en yaygın oyundur. Bir ebe ve birkaç oyuncudan oluşan bu oyun ebenin bütün oyuncuları sobeleme üzerine kuruludur. Bu şiirde diğer örneklerden farklı olarak, geleneksel oyunun yapısı ve işlevi değişmiştir. Sunay Akın'ın “Yüz Havlusu” isimli bu şiirindeki saklambaç oyununda yalnız iki kişi vardır. Bunlar sevgili ile âşıktır. *Katışımli/paylaşımli bir oyun* olarak çocukları bir araya getiren ve eğlendiren saklambaç oyunu şiirde ayrılık sebebidir. Oyunun kuralını çiğnediği için mağlup olması gereken ebe, bu oyunda galip taraftır. Sunay Akın oyunu yeniden kurgulayarak, bireysel dünyasında yaşadığı ayrılık acısını anlatmaya çalışmıştır. Şiir bu yönüyle; şairin faydacı kimliğinden sıyrıldığı, verilen diğer örneklerle aynı iletiye sahip olmayan bir şiirdir.

Metin And, Amerikalı incelemecilerin yapısal tanımlamalar ile kümelendirdiği oyunlar arasında “*yaşamdan konuları yansılayan oyunlar*” şeklinde bir sınıflandırmaya yer vermiştir. Bu sınıftaki oyunlar arasında “*günlük olaylar ve yaşamdan sahneler*” ile “*masallardan, geçmişten başka*

ülkelerden kişi ve olayları canlandıranlar” (And, 2007: 79) yer alır. Sunay Akın şiirlerindeki oyunlar arasında, bu tip düşsel yansımaların yer aldığı oyunlar da dikkat çekicidir. Bu oyunların özelliği düşsel kahramanlarla günlük, gerçek olayların birleşmesidir. “Pamuk Prenses, Kül Kedisi, Red Kit, kovboy, uçan halı”² gibi hayalî motifler masalın dünyasından gerçeklerin dünyasına geçiş yapmışlardır. Şair bunların hemen hepsini- Red Kit motifi hariç- toplumsal içerikli şiirlerinde kullanmıştır. O; bu motifler aracılığıyla, tanık olduğu ya da gözlemlediği bazı toplumsal sorunları dile getirmiş ve çözüm yolları sunmaya çalışmıştır. Bu tutum, oyunun hayatı değiştirmesi gibi oyun araçlarının da “gerçek”le yeniden şekillenebildiği anlamına gelmektedir. Bu kez gerçek hayali değiştirmiş, oyun yenilmiştir.

Örnekler arasında ilk dikkati çeken şiir “Ay Çöreği” ismini taşır. Bu şiir, masal dünyasına ait motiflerin kullanıldığı diğer şiirlerden farklıdır. Çünkü hayal değil, gerçektir. Şair, makale boyunca tespitiye çalışılan “gerçek dünya ile hayal dünyası” arasındaki ilişkiyi bu şiirde net olarak açıklamış, hayale gerçekler aracılığıyla ulaşıldığını itiraf etmiştir.

Hayallerin yolunu gösterir

Gerçeğin pusulası

Uzay aracından Armstrong'un

Ayla indiği merdivenin

basamağında durur

Kül Kedisi'nin düşen ayakkabısı

(...)

(Ç.K., *Ay Çöreği*, s. 6)

Şaire göre, gerçekte yaşanan her şey insanın hayal kurma gücüne kaynaklık eder. Gerçek hayalin yolunu gösteren “pusula”dır. İnsanoğlu bu pusula aracılığıyla hayal kurmayı

öğrenecek, böylece hayaller gerçeğe yansiyarak/dönüşerek hayatın sınırsız güzelliğinin farkına varılacaktır. Masallar ve masal kahramanları bu farkındalığı yaratacak önemli unsurlardır. Çocuk masal dinledikçe/ okudukça insan yeteneğinin, gücünün neler yapabileceğini daha iyi anlayacaktır.

Uçan halı, şairin “savaşa hayır!” iletisi üzerine kurduğu “Masal” isimli şiirde karşımıza çıkar. Şair; bu şiirde, savaş aracı olan uçakların masal kahramanlarını ilgi çekici yerlere götüren uçan halılara yenileceğini duyurmak ister gibidir.

*Korkmuyor bombalardan
Bağdathı çocuklar
Savaş uçakları varsa Amerika'nın
Onların da masallarında
Uçan halıları var
(Ç.K., Masal, s.33)*

Şiirdeki olay yakın geçmişimizde yaşanan Amerika-Irak savaşıdır. Savaş karşıtı olan şair, “militarize söylemden uzak durarak”(http://keremoz.blogcu.com/Sunay-akin) tamamıyla insani ve çocukça bir tavırla savaşın biteceğine olan inancını dile getirmiştir. Onun bu dileğine aracı olan çocuk ve çocuğun dünyasını doğrudan etkileyen masallardır. Çocuk masallardaki hayatın gerçek olacağına inanmaktadır.

Sunay Akın'ın masal kahramanları aracılığıyla yansıttığı ikinci toplumsal sorun, yoksulluktur.

(...)
*Aralarında yürüdüm 1 Mayıs'ta
Masal kahramanlarının
Çok yoksulluk çekmişler
Adındaki pamuğu
Bile kullanmış prenses
Bir regl gününde
(...)
(62 T., Semaver Külü, s. 13)
Sunay Akın şiirlerinde; yalnız-*

lık, ayrılık, çocukluktan uzaklaşma ve ölüm gibi çeşitli sebeplerle mutsuz olmuş tiplere yer vermiştir. Bu tiplerden biri de Pamuk Prenses'tir. Prensesin mutsuzluk sebebi yoksulluktur. Şairin Pamuk Prenses ile yansıtmak istediği gerçek hayat, işçi sınıfının hayatıdır. Pamuk Prenses; gündelik hayatta, temel gereksinmelerini karşılayamayan işçilerin sembolü olmuştur.

Sunay Akın şiirinde karşımıza çıkan diğer tip kovboylardır. Ancak şair, bu motifi diğerleri gibi rolün içine girecek canlandırmaz. Şiirdeki kovboylar Amerikalı kovboylardır. Karşısında ise İstanbul'u korumaya çalışan Türk çocukları vardır. Şair, İstanbul'daki çarpık kentleşmeye neden olan reklam panolarından duyduğu rahatsızlığı bu iki tipi karşı karşıya getirerek durdurmaya çalışır. Burada da masal ve sinemaların şairin zihninde bıraktığı görüntüler canlanmış ve şair bu görüntüleri gerçek mekâna taşıyarak güzel sona varmak istemiştir.

(...)
*Sokaklarında artık anarşisttir onlar
Sigara reklamı bahanesiyle
Sarmaşıkların vatani olan duvarlarda
At koşturan kovboyları
Kovmak için savaşırılar
(...)
(K.S., İstanbul,s.28)*

Oyuncaklar:

Sunay Akın, oyuncacı “insanın dünyayı dönüştürme düşü” (E, Şubat, 2004: 9) olarak tanımlamakta, devamında da şu cümlelerle oyuncacığın hayatında ve şiirindeki işlevini açıklamaktadır: “oyuncak bir sembol aslında... Hayata dair her şey oyuncakta

var”(E, Şubat, 2004: 9). Mustafa Ruhi Şirin “bir yandan çocukta kendini gerçekleştiren diğer yandan kendini de çocukta açıklayan”(Şirin, 2006:144) şair olarak nitelendirdiği çocuk şairlerine ait bu tanım bir yönüyle Sunay Akın’a uymaktadır. Akın, her ne kadar yetişkinler için şiir yazsa da onun şiirinde, çocuk Sunay’ın yansımaları oldukça yoğundur. Çocukluğundan itibaren ilgi duyduğu oyuncakların ileriki hayatında nasıl rol oynadığını şiirlerinden hareketle açıklamak mümkündür. Onun bu dünyasında oyuncakların her iki çeşidinin de- *oyun aracı olan oyuncaklar, kendisi tek başına oyunu sağlayan oyuncaklar* (Boratav, 1973: 300) - kullanıldığı görülmektedir.

Oyunlar bölümünde, çocuğun yaşamında oyunun vazgeçilmezliğini anlatan örneklere yer verilmişti. Bu bölüme de, aynı paralellikte çocuk ile oyuncak ilişkisinin ayrılmazlığını kesin bir anlatımla ortaya koyan örneklerle devam etmek yararlı olacaktır.

*Yurdundan çok uzaklarda
Ölen bir askerin
Kafatası
kendini bulan
çocukların ellerinde
hiç bilmediği oyunlara
alet oluyor*

*İkinci defa!
(A.A., Kafatası, s. 37)*

Sunay Akın bu şiirinde savaş sonrası yaşanan dramatik bir olayı konu etmiştir. Olayın kahramanlarından biri yine çocuktur. O, savaşın sonuçlarından habersizce oyununa devam etmektedir. Ölümler, acılar, yokluk vb. çocuğun dünyasında eşzamanlı bir etki yapmamış, hiçbir şey onu oyunun-

dan ayıramamıştır. Çocuk zor koşullarda bile iyi vakit geçirebileceği oyun ya da oyuncacı bulmuştur. Savaşa katılırken başkalarının oyununa gelen asker, şimdi de çocukların oyununa alet olmuştur. Sunay Akın’a göre yer yüzündeki savaşların hepsi birtakım güçlerin oynadığı “oyun”lardır. Çocuk da bu oyunun içinde rolüne düşeni yapmıştır. Onun yeni oyuncacı, ölü bir askerin kafatasıdır. Nasıl ki tarafların komutanları askerlerini bir oyuna mecbur tutuyorlarsa, çocuk da ölen askerin kafatası ile top oynayarak onu bu oyuna dahil etmiştir. Ancak bir fark vardır. Çocuğun oyununda saflık var, çıkar yoktur. Amaç yalnızca eğlenmek ve hoşça vakit geçirmektir.

Bir cesedin kafatasını her şeyden habersizce oyuncacıya dönüştüren çocuk, bulduğu her nesne ile hayal gücünün sınırsızlığıyla doğru orantılı olarak oyun kurabilir. Sunay Akın şiirinin hareket noktası da budur. Hiç oyuncacı olmayan çocuk da çocukluğunu yaşayabilir. Yeter ki, düş gücünü kullansın. Akın, “Trapezci” isimli şiirinde düş gücü ve oyuncaklar aracılığıyla mekânı, insanları, zamani değiştiren çocuğun hikâyesine yer vermiştir. Çocuğun dünyayı değiştirmesine yardım eden oyuncaklardır.

(...)
*Gemi yaptığın terliklerin içinde
Bırakırdın düşlerini
Halının mavi kıvrımlarında uzanan*

*Sen Nehri’ne
Ulaşmaktı tek amacın
Salonda büfede duran
Eyfel Kulesi biçimindeki
Kolonya şişesine
(...)
(K.S., Trapezci, s.16)*

Çocuğun gözünde evde kullanılan eşyaların ontolojisi değişmiştir. Artık terlik=gemi, halı= Sen Nehri, kolonya şişesi= Eyfel Kulesi'dir. Boratav "Oyuncağı, oyun aracını çocuk kendisi yapar, kimi hallerde..."(Boratav,1973: 300) demektedir. Anadolu'nun geleneksel oyuncakları arasında çocuk tarafından oyun aracına dönüştürülen ev eşyaları da yer alır. Sunay Akın da, çocuğun dünyasındaki bu yaratıcılığı kullanarak şiirindeki yaratıcı sese yön vermiştir. Şaire göre; çocuk yeteneği sayesinde varlığı nasıl değiştiriyorsa, dünyayı da öyle değiştirebilir. Değişen bu dünyada hayaller, oyunlar, arzu edilenler vardır. Böylece çocuğun belki de hiç göremeyeceği Sen Nehri, Eyfel Kulesi onun dünyasında yerini çoktan almıştır.

Sunay Akın'ın, şiirlerinde yer verdiği oyuncaklardan biri de kibrit kutusudur. Her fırsatta çocuğun hayal dünyasının genişliğini vurgulayan şair, kibrit kutusunu da bu özelliğiyle kullanmıştır. Yoksul aile çocuklarının kibrit kutularından tren yaparak ortaya koydukları yaratıcılık şairi etkilemiş ve onun şiirinde kibrit kutuları saat kulesine dönüşerek okuyucuyla buluşmuştur.

(...)

Öğrendim saat kulelerini

Kibrit kutularından

(...)

(62 T., 62 Tavşanı, s. 11)

Bilgi ve el becerisi oyunları arasında yer alan geleneksel kibrit kutusu oyununda asıl oyun aracı olarak karşımıza çıkan kibrit kutusu, bu şiirde "ikincil oyun araçlarından ev ve günlük yaşamla ilgili bir oyun aracı"(Özdemir, 2006a: 133) olarak karşımıza çıkmıştır. Şiirin kahrama-

nı çocuk, hiç görmediği saat kulesini kibrit kutularından yaptıklarıyla tanımıştır. Bu, ilk oyuncak trenlerin "Amerika'da yaşantılarında hiç tren görmemiş insanların tahtadan oyuncak trenler yaparak" (Akın, 2004: 93-94) çocuğun dünyasına dâhil edilmesiyle aynıdır. Kibrit kutusu çocuğa, düş gücünü kullanarak yoktan var etme şansı vermiştir. Buna benzer bir diğer örnekle *Antik Acılar* kitabında karşılaşmaktayız. Orada kibrit kutularının yerini boş ilaç kutuları almıştır. İlaç kutuları da "ev ve günlük yaşamla ilgili bir oyun araçları"(Özdemir, 2006a: 133)ndandır.

(...)

Komidinin üstündeki

İlaçların sayısı arttıkça

Kutulardan yaptığım

Gökdelenin uzamasına

Sevinirdim

(...)

(A.A., *Reçel*, s. 8)

Sunay Akın bu şiirde, hasta annesinin başucundaki çocuğun neler yaşadığını anlatmaktadır. Tüm olumsuzluklara rağmen yaşananlar yine "çocukça"dır. Çocuk annesinin hastalığıyla değil, etraftaki nesnelere ilgilenir ve kendine bir oyun yaratmayı başarır. Artık annenin tükettiği ilaçların boş kutuları onun oyuncaklarıdır. İlaç kutularıyla yükselen gökdelen çocuğun içinde bulunduğu olumsuz ortamdan uzaklaşmasını sağlamıştır. Şaire göre insan, yaşamının her anını mutluluğa dönüştürmeyi bilmelidir.

Çocukluk çağının önemli oyuncakların biri de bisiklettir. Her çocuğun hayatında; kimi zaman sahip, kimi zaman ödünç alan olarak, bu oyuncağın yeri olmuştur. Sunay Akın, bisikletin bir paylaşım aracı olarak

çocuğun sosyal gelişimine katkısı üzerinde durmuştur. *Nasıl unutursun ilk günleriydi İstanbul'a taşındığının*

usulca dokunmuştu hanımeli koku

bir duvara yaslı beyaz bisiklete

- Binmek ister misin

diye bir sesle irkilip

ayrılmıştın hayal dünyasından

...

Kalır mıydın

Böylesi sıcak davranışın

Sen de cebinde taşıdığın

Kolonya kapağını uzatmıştın ona

Ve başlamıştı bir arkadaşlık

(...)

(62 T., Yara Bandı, s.15)

Kumbara da zamanla değişen, çesitlenen yapısıyla çocuk oyuncakları arasında yerini almıştır. Bekir Onur oyuncağın tarihsel gelişiminden bahsettiği yazısında "Almanya'da oyuncakların ilk üretildiği tarihlerde yerel çömlekçililerin kilden yaptığı oyuncaklar arasında kumbaralar"ın olduğundan bahseder (Onur, 2002: 38). Sunay Akın ise, ülkemiz insanının kumbara ile tanışma hikâyesini şöyle anlatır:

"Türkiye'de ilk kumbarayı İş Bankası sunar müşterilerine. 18 Eylül 1928 tarihli Milliyet gazetesinde şu habere yer verilir: "İş Bankası çok faydeli bir harekete geçmiştir. Aileler arasında tasarruf fikrini tenmiye için bilhassa çocuklarımızı tasarrufa alıştırmak maksadıyla banka tarafından çok hoş bir vasıtaya müracaat edilmiştir. Bu vasıta da resmini gördüğünüz zarif kutudur..."(Akın, 2004: 68).

Çocukları tasarrufa alıştırmak için kullanılan bu araç, zamanla yeni işlevler kazanır. Artık onun işlevi sadece para saklamak değil, oyuna aracılık etmektir. Sunay Akın kum-

baranın bu değişimini ise, şair duyarlılığıyla şöyle dile getirmiştir: "1950'li yıllarda kumbaraların şekilleri değişmeye başlar... Çocukların düşlerini hapseden kumbaralar, birer oyuncağa dönüşür zaman içinde. Kumbaranın metali sanki, her bozuk parayla biraz daha artan çocuk düşününün sıcaklığına dayanamamış ve eriyerek hayallerdeki oyuncağın şeklini almıştır. Raybank, otomobil şeklinde kumbara çıkarır... Halk Bankası'nın kumbaralarıysa antika otomobil şeklindedir. Dışbank'ın sallanan atı ve otobüsü var bir de..." (Akın, 2004: 69)

Çocuğun hayal dünyası kumbarasında para biriktirdiği süreçte oldukça aktiftir. Çünkü o, biriken para ile hangi oyuncağı alacağını ve hangi oyunları oynayacağını planlamaktadır. Sunay Akın'a göre kumbara bu yönüyle "define sandıklarının altınlarıyla doldukça ağırlaşan bir düş gemisi"dir. Kumbara içindeki para sınırlı, çocuğun düş gücü ise sınırsızdır. Bu yüzden kumbara onun bu hayallerini karşılamaya yetmeyecek ve çocuk hep alacaklı kalacaktır. Burada önemli olan; oyuncağın, çocuğun zihinsel yaratıcılığının gelişimine ve hayata karşı hep umut dolu yaklaşım sergileyebilme becerisine sağladığı katkıdır. Akın, aşağıdaki şiirde kumbaranın bu işlevine değinmiştir.

*Yol kenarlarındaki
Yağmur mazgallarını
Kumbara sanıp
Harçlığını atardım
Bu yüzden en çok
Denizden alacaklıyım
(A.A., Alacak, s.7)*

Sunay Akın'ın şiirleriyle yaşattığı ve çocuğun psikolojisini olumlu yönde etkileyen oyuncağardan birisi de mü-

zik kutusudur. Akın'a göre bu oyuncağın en önemli özelliği çocuğu yalnızlık duygusundan kurtarmasıdır. Diğer bir özelliği ise, insanın tüm yaş dönemlerinde kullanılabilir olmasıdır. Çocuk, yetişkin çağında da bu oyuncaktan keyif alabilir. Şair, "Kız Kulesi" isimli şiirinde bu iki özelliğe yer vererek çocukluk döneminden yetişkinliğe geçiş sürecinde oyuncak algısının değişmesine rağmen, işlevin aynen devam ettiğini anlatmaya çalışmıştır. Ayrıca şiir, Sunay Akın'ın temel iletisini destekler niteliktedir. Dünya, yaşam, insan oyuncaklarla var olmaya devam edecektir.

*Karanlıktan korkan çocukların
müzik kutusudur Kız Kulesi
kapağı açıldığında
dansa başlayan balerinin
hınzır martıların şakalarıyla
ıslanır elbisesi.
(...)
(62 T., Kız Kulesi, s. 53)*

Geleneksel oyunlarda yer alan "resimli kart oyunları" iki çeşittir: "Tek mi Çift mi?", *Karamela Kağıdı* (Özdemir, 2006b: 262) Her iki oyunda da amaç, en çok kartı toplamaktır. Oyuncu, "Tek mi, Çift mi?" de sayıyı tahmin ederek, "Karamela Kağıdı"nda büyük sayıyı açarak kartları toplamaya çalışır. Sunay Akın, "Madalya" isimli şiirinde bu oyuna yer vermiştir.

*(...)
Ölü askerlerin ceplerinden
Topladıkları kanlı fotoğrafları
Barış toplantılarında
Sinema önündeki çocuklar gibi
Birbiriyle nasıl değiştiklerini
Bilir generalin
(...)
(A.A., Madalya, s.38)*

Şiir, savaş gazisinin barışı hayal

etmesi üzerine kuruludur. Gazi, barış hâlini hayal ederken geçmiş ile şimdiyi aynı paralellikte canlandırır. Onun tek isteği geçmişi değiştirmektir. Şiirin yukarıda verdiğimiz bölümünde gözü çocukların kart oyununa ilişen gazinin keşkesini duymak mümkündür. Keşke dünya sadece çocukların kart oyununa sahne olsaydı. Şair, cephede şehit düşen askerlerin "kanlı fotoğraflar"ın yerini çocuklarının "renkli kartları"nın almasını ister. Onun tek dileği; savaşın/generalin değil, çocuğun hüküm sürdüğü bir hayattır. Generalin elindeki fotoğraflar "ölüm"ü, çocuğun renkli kartları "yaşam"ı sembolize etmektedir.

Plastik oyuncaklar üretilmeden önce oyuncağın ham maddesi toprak, tahta ve kâğıttır. Tahta atlar, topraktan bebekler, kâğıt uçaklar ve gemiler sanayileşmeyle birlikte yerini plastik türevlerine bırakmıştır. Ancak yetişkinlerin dünyasında çocukluğunu hatırlatan kâğıt gemiler yaşamaya devam etmektedir. Sunay Akın, "Kağıt Gemi" isimli şiirinde *ulaşım ve iş araçları kategorisinde* yer alan kâğıt gemileri, çocukluk özleminin önemli bir nedeni olarak şöyle kaleme almıştır:

*Deniz kıyısında
Bir martıyla konuşurken görüyorsunuz
Dostlarım beni sürekli
Bir kaptanım çünkü
Kağıt gemilerden emekli
(...)
(Z.S., Kağıt Gemi, s.10)*

Şiirde dikkati çeken, oyun ve oyuncaksız dünyanın imkânsızlığıdır. Kültürümüzün zenginliği olan bu önemli unsurlar önce bireyi, sonra milleti hayata sıkı sıkıya bağlamaktadır. Sunay Akın, şiiri şu dizerlerle

tamamlayarak bu bilinç ile kalem oynattığını göstermiştir. Şiirin anlatıcısı konumundaki kahramanın tek isteği oyun dünyasına dönebilmektir. Onun için de kendisini çocukluktan uzaklaştırır, yaşlılık belirtisi olan her şeyden kurtulmak ister.

(...)

Çocukluğumun tahta atını

Bozarak yaptığım iskeleye

Küçük bir kağıt gemi

Yanaşır mı dersiniz

Kazısam ellerimdeki

Bütün kulları!...

Sonuç:

Toplumun potansiyelinde var olan pradiğmalar, öncelikle bireyin ve toplumun gelişimine ardından da devamlılığına katkı sağlar. Kültürün ve kültürel değerlerin önemini ortaya koyan bu işlevsellik *oyun kültürünün* tabiatında da mevcuttur. Oyun, ait olduğu toplumun değerleriyle şekillenir, o toplumun bireylerinin gelişimi üzerinde doğrudan etkili olur ve sonuçta milletin sürekliliğinde söz sahibi olmayı başarır. “*Sözlü kültürde yaratılan çocuk oyunlarının, aynı zamanda kültürün sürekliliğini sağlayan önemli bir araç olduğunu*” (Özdemir, 2006b: 438) ortaya koyan araştırmalar; oyunun yalnızca çocuğa ait basit bir olgu olmadığını, kültürün parçası olarak kabul edildiğini göstermektedir. Bu kültürel değerlerin önemi çocuk gelişimindeki etken rolünden gelir. Hemen her toplumda olduğu gibi, Türk kültüründe de oyun öncelikle çocuğun gelişim aracı olması sebebiyle önemlidir. Oyunun işlevleri, çocuk gelişimindeki etkisi ve kültürümüze katkısı şeklinde iki ana başlıkta toplanır. Oyunların çocuk gelişimi üzerindeki etkisi “fiziki, psiko-motor, dil, duygusal algılama,

zihinsel, sosyal, duygusal gelişim” olmak üzere altı başlıkta; kültürel gelişimdeki etkisi ise “*sosyo-kültürel yaşamı yansıtmayı, kültürün sürekliliğini sağlamayı, kültürel birleştiricilik rolü, toplumsal iletişimdeki rolü*” (Özdemir, 2006b: 437-441) şeklindeki başlıklar altında incelenir. Tüm bu başlıklar oyunun birey üzerinde geniş bir etkiye sahip olduğunu göstermekle birlikte, bu etkinin toplumun geleceğindeki rolünü de hatırlatır. Sunay Akın’a göre “*Bilim, oyundan çıkar. Uygurluk, bir kültür oyunudur*” (Akın, 2004: 11). Akın, bu hüküm ile oyunun ve oyuncakların birey ve toplum için ne kadar önem arz ettiğinin bilincinde olduğunu göstermiştir. O, bu inançla; çocuğun sadece geleceği değil, bugünü de belirleyebileceğini düşünür. Şiirlerinde güvendiği çocuğun sesi olan şair, oyun ve oyuncaklar aracılığıyla bugünü değiştirme çabasına girer. “*Şiirin kimsenin bunalım defteri olamayacağını*” (www.mevsimsiz.net) düşünen Akın; inandığı, düşlediği kötü hâllerden uzak bugünü/dünyayı çocuk, oyun ve oyuncakların etkin/kalıcı niteliği sayesinde okuyucuyla paylaşır. Paylaşılan bu dünyanın en önemli özelliği sınırsızlığıdır. Bunun sebebi, çocuk gerçekliğinin yetişkin gerçekliğinden uzak olması ve hayal ile beslenmesidir. İkinci önemli özelliği ise, “oyun ve oyuncaklar” üzerine kurulu oluşudur. Sunay Akın’a göre insanlar oyun ve oyuncaklar aracılığıyla her zaman mutlu olacaktır. Çünkü dünya ancak oyun ve oyuncaklar sayesinde kötülüklerden arınır; mutluluğun, huzurun hüküm sürdüğü bir mekâna dönüşür. Bu mekânda bisiklet, kart ve gazoz kapakları paylaşımı; kibrit, ilaç ve müzik kutusu mutluluğu; kumbara

tükenmeyen güzel hayalleri ve ümidi; kâğıt gemiler unutulmayan geçmiş; top oyunları güven ve dostluğu; askerçilik ve masal kahramanları ile oynanan oyunlar ise barışı, huzuru sağlayacak vazgeçilmezlerdir. Şair; şiirini kurgularken oyun ve oyuncakların şekillendirdiği bu dünyadan/hayattan faydalanmış, bu sayede sözlü kültürde yaratılan ürünler ile yazılı kültür ürününü bir araya getirerek Türk kültürüne katkı sağlamıştır.

Şiirin var oluş niteliklerinden en önemlisi, hayatın “*dışsallıktaki tüm görünüş farklarına rağmen, özde/derin yapıda topyekün ve uyumlu bir akış*”(Korkmaz, 2002: 280) içinde anlatılmasıdır. Şiirde derinliğin bulunması gerektiğine inanan Sunay Akın'ın da bu akışa kapıldığı, kültürel zenginlikleri yaşatmak için oyunun işlevleri ile şiirsel söylemi duyarlılıkların senfonisini yaratacak şekilde kurgulayarak etkili olmaya çalıştığı görülmüştür.

NOTLAR

1 “İslamiyet öncesi atlu-göçebe bozkır medeniyetinin temelini oluşturan “ordu-devlet-ülke-millet” dörtlümesinin farklı medeniyet dairelerine girildiğinde de sürdürüldüğü görülür. Bu nedenle çocukların oyunlarında sosyo-kültürel yaşamın bir parçası olan askerlikle ilgili motif ve terimlere fazlaca yer verildiği belirlenmiştir”(Özdemir, 2006: 342).

2 “Batı kaynaklı bazı masalların Türk masallarında karşılıkları bulunmaktadır. Pamuk Prenses= Nartane, Yasemin; Kül Kedisi= Kıskaçlık, Terliklerin Getirdiği Mutluluk gibi. (Helimoğlu Yavuz, 2009: 277, 292, 422, 474) Sunay Akın, şiirlerinde bu varyantlara rağmen Batılı masallardan yararlanmışır.”

KAYNAKÇA

Akın, Sunay, *Makiler*, İstanbul: Çınar Yayınları, 2003.

Akın, Sunay, *Kırdığımız Oyuncaklar*, İstanbul: Çınar Yayınları, 2004.

Akın, Sunay, *Kaza Süsü*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2011.

Akın, Sunay, *62 Tavşanı*, İstanbul: İş

Bankası Kültür Yayınları, 2011.

Akın, Sunay, *Antik Acılar*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2011.

Akın, Sunay, *Çorap Kaçığı*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2010.

And, Metin, *Oyun ve Bügü*, İstanbul: YKY, 2007.

Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1973.

Çolak, Faruk, *Geleneksel Kayseri Çocuk Oyunları ve Halkbilimsel İncelemesi*, Konya: Kömen Yayınevi, 2009.

Gander, Mary J.- Harry W Gardiner, *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (Haz. Bekir Onur), Ankara: İmge Kitabevi, 2004.

Helimoğlu Yavuz, Muhsine, *Masallar ve Eğitsel İşlevleri*, İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2009.

Huizinga, Johan, *Homo Ludens, Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*, (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1995.

Korkmaz, Ramazan, *İkaros'un Yeni Yüzü: Cahit Sıtkı Tarancı*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.

Oğuz, Öcal- Dilek Beden, *2005 Yılında Çorumda Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları*, Ankara: Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Topluluğu Yayını, 2006.

Onur, Bekir, *Oyuncaklı Dünya*, Ankara: Dost Kitabevi, 2002.

Onur, Bekir- Neslihan Güney, *Türkiye'de Çocuk Oyunları: Araştırmalar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2004.

Özdemir, Nebi, *Türk Çocuk Oyunları*, 2 cilt, Ankara: Akçağ Yayınları, 2006.

Şirin, Mustafa Ruhi, *Dersimiz Çocuk*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.

Yavuzer, Haluk, *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2008.

<http://keremmoz.blogcu.com/Sunay-akin>
www.mevsimsiz.net